

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler: Kari Anne K. Wilberg
Telefon: 990 14 262
E-post: kaw@nsg.no
Vår referanse: 12/0629/06_KAKW
Deres referanse: 201101494-/TOR

Ås, 29. juni 2012

Høring av forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein

Høringsvar fra Norsk Sau og Geit

Norsk Sau og geit viser til høring om forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein mottatt 12. april 2012, datert 10. mars 2012 og kommer med dette med våre merknader til høringen.

Retten til full erstatning

Regjeringen signaliserte allerede i sin tiltredelseserklæring fra 2009, Soria Moria II at erstatningsordningen for husdyr skulle endres; *"med sikte på at faktisk rovdyrtap skal erstattes"*. Dette var også bakgrunnen for at det ble satt ned to utvalg, et som skulle vurdere erstatningsordninger for rein tapt til fredet rovvilt og et for husdyr tapt til fredet rovvilt. Norsk Sau og Geit tolker dette slik at Regjeringen vil videreføre retten til full erstatning som er lovfestet i naturmangfoldloven § 19.

"Når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt, yter staten full erstatning for tapet og følgekostnadene i samsvar med forskrift gitt av kongen."

Den lovhjemlende erstatningsretten er et bærende prinsipp i vår rovviltforvaltning. Det har vært tverrpolitisk enighet om at den enkelte dyreeier skal være økonomisk skadeløs, og at det er storsamfunnet som skal bære kostnadene ved oppbygging av rovviltbestandene, slik det også ble lagt til grunn av Høyesterett i den såkalte Rendalsdommen, Rt. 2006 s.1105 avsnitt 34:

"Vår rovdyrpolitikk bygger på den oppfatning at den enkelte borger ikke skal påføres omkostninger ved påført skade eller ved tiltak for å forebygge skade. Staten yter etter viltloven § 12a full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir skadet av rovvilt. I tillegg kommer de årlige bevilgningene til forebyggende tiltak".

Naturmangfoldloven § 19 er en videreføring av rettstilstanden i viltlovens § 12a, som var erstatningshjemmelen på domstidspunktet. Staten er rettslig forpliktet til å praktisere også

dagens ordning slik at det reelle tapet erstattes. I Soria Moria II erkjennes det at det *faktiske* rovvilttapet ikke gjenspeiles i dagens erstatningsutmålinger. Norsk Sau og Geit deler oppfatningen om at erstatningsutmålingene i svært mange tilfeller ikke dekker det reelle rovvilttapet. Vi er derfor meget opptatt av at endringer i erstatningsordningen skal sikre dette.

Det er stor frustrasjon i beitenæringa over de store fylkesvise forskjellene i behandling av søknader om rovdyrerstatning. Det forekommer også store forskjeller innad i fylker, mellom beitelag og mellom medlemmer i beitelag. Dette skyldes blant annet at fylkesmannen utøver ulikt skjønn ved behandling av erstatning for husdyr som ikke er dokumentert drept av rovdyr, jf. § 8 i forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. I Troms fylke blir om lag 40 % av omsøkte rovdrydrepte sauer erstattet, mens i Hedmark fylke blir om lag 70 % av omsøkte rovdrydrepte sauer erstattet.

Norsk Sau og Geit mener det er avgjørende at retten til full erstatning videreføres og respekteres, og er derfor tilfreds med at naturmangfoldlovens § 19 skal ligge fast. Vi mener denne bestemmelsen setter en rettslig ramme for hvilke modeller det er adgang til å innføre. Det kan ikke etableres ordninger som lempet økonomisk tap over på den enkelte dyreeier, heller ikke for deler av tapet. Naturmangfoldloven § 19 er en rettighetsbestemmelse som gir den enkelte dyreeier rettskrav på *full* erstatning for sitt tap.

De ulike modellene det høres på

Innledende kommentar

Ingen av de to nye modellene (som blir omtalt i høringsdokumentet ble ferdig utredet i ekspertutvalget geografisk differensiert erstatning og erstatning av alt tap på beite). Ekspertutvalget hadde blitt forespeilet at de to foreslåtte modellene, geografisk og erstatning av alt tap på beite skulle utredes nærmere før det ble sendt ut noen høring. Man skulle likevel gå i gang med å få effektivt arbeidet med en forbedring av dagens erstatningsordning som også ble utredet av ekspertutvalget. Ekspertutvalgets rapport lå i skuffen hos Miljøverndepartementet i et halvt år før den ble sendt ubearbeidet ut på høring, dette synes Norsk Sau og Geit er skuffende. Høringen kunne blitt sendt fra Miljøverndepartementet på et mye tidligere tidspunkt i og med at ingen ting er bearbeidet fra departementets side. Det høres på justeringer av dagens ordning samt, hovedprinsippene i de to modellene ekspertutvalget anbefaler nærmere utredet.

Justere dagens erstatningsordning

Dagens erstatningsordning er basert på at hver enkelt søker skal få individuell behandling og det er en målsetting om å erstatte korrekt antall dyr i hver besetning. Dette setter store krav til erstatningsmyndighetenes skjønnsutøvelse og tilgjengelige datagrunnlag. Per i dag er kunnskapen knyttet til hver enkelt søknad ikke tilstrekkelig for å sikre at bonden får den erstatningen vedkommende har krav på. Dette mye grunnet ulik praktisering av skjønnsutøvelse hos fylkesmannen. Ekspertutvalget mener det er mulig å justere dagens ordning, og har pekt på en rekke forslag til endringer av dagens erstatningsordning.

Norsk Sau og Geit mener dagens erstatningsordning må beholdes og forbedres gjennom flere av tiltakene som erstatningsutvalget har foreslått. Det er vesentlig at skjønnsrommet

fylkesmennene har i forbindelse med behandlingen av erstatningsøknadene reduseres betydelig. Funn av kadaver tatt av rovvilt i den enkelte besetning skal ikke være en forutsetning for å få erstatning for tap til fredet rovvilt. Erstatningsordningen må basere seg mer på dokumentasjon av dyreholdet i den enkelte besetning. Dokumentasjon fra veterinær om helsetilstanden i besetningen før beiteslipp for besetninger med gjentakende høge tap til rovvilt bør foreligge. Annen vesentlig dokumentasjon vedrørende den enkelte besetningen vil komme på plass når dataflytprosjektet kommer opp og går. Sauebonden skal sende ved liste med individnummer på dyrene som søkes erstattet. Når dataflyt prosjektet er oppe og går vil fylkesmannen kunne kontrollere denne listen mot blant annet slaktelisten.

Som nevnt over skal ikke funn av kadaver være en forutsetning for å få erstatning for tap til rovvilt. Det er likevel viktig med dokumentasjon av kadaver, noe som også ble påpekt av Terje Bø i Direktoratet for naturforvaltning i forbindelse med møtene i ekspertutvalget.

- ✓ *Kadaverdokumentasjon er viktig for å få god nok dokumentasjon om rovdyrbestanden.*
- ✓ *Kadaverdokumentasjon er viktig for sauebonden/beitelaga når det skal søkes om skadefelling av rovvilt.*

*Man må få på plass en premieringsordning (utenom erstatningsordningen) hvor personer som finner og melder ifra om kadaver blir premiert, sauebonden og vanlige turgåere må premieres likt. Når SNO får melding om funn av kadaver, **skal** dyreeier og evt. leder av beitelaget i området orienteres om kadaverfunnet innen kort tid, 1 time. Det er viktig at meldingen kommer raskt frem til dyreeier selv om SNO ikke har vært ute i felten og registrert kadaveret enda. (Dette må gjelde uansett hvilken ordning man ender opp med).*

Når kadaver registreres på kadaverskjema i dag, får dyreeier kun i noen få områder en kopi av skjemaet rovviltkontakten fyller ut i felt. Dyreeier har derfor lite å sammenligne med når den endelige konklusjonen om skadegjører er tatt av rovviltansvarlig i SNO i hvert enkelt fylke. Enten må det lages skjema med gjennomslagspapir, hvor gjennomslagspapiret overleveres til dyreeier ute i felt, evt. sendes til dyreeier dersom feltpersonell fra SNO er ute alene. Eller så må det etableres en ordning hvor skjemaet utfyllt av rovviltkontakten i SNO sendes elektronisk til dyreeier innen en uke etter at kadaveret er registrert på skjemaet. Dette er også viktig for å skape bedre tillit mellom dyreeier og SNO.

Norsk Sau og Geit krever at:

Innenfor yngleområder for rovvilt skal alt tap av husdyr utover normaltap erstattes fullt ut. Utenfor yngleområder for rovvilt skal ett dokumentert kadaver eller observasjon av rovvilt, knyttet til spor, hår, møkk eller foto med GPS-posisjon, i beitelagets område gi grunnlag for full erstatning utover normaltap.

Norsk Sau og Geit forutsetter at det ikke pålegges tapsreduserende tiltak uten at det samtidig stilles tilstrekkelig med FKT-midler til disposisjon. Det pågår i dag en rettssak hvor Mattilsynet ila beitenekt grunnet ynglende ulv i beiteområdet. Mattilsynet krevde at beitedyr og rovdyr skulle skilles. Det var ikke FKT-midler tilgjengelig til å gjennomføre et slikt tiltak, sau ble sluppet på beite og to brukere ble påført store rovdyrskader og begge brukerne ble nektet rovviltskadeerstatning av fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning. Vårt klare krav er at det må følges FKT-midler ved pålegg om tapsreduserende tiltak.

Geografisk differensiert erstatning

Dette alternativet går ut på å erstatte alt tap utover normaltap, uavhengig av tapsårsak, i områder med en viss forventet forekomst av rovvilt. Denne erstatningsmodellen forutsetter at det lages et årlig risikokart der forventning om rovviltskader er høy. Det er i dag kun for faste bestander av gaupe forskerne kan lage risikokart for beitenæringa.

Norsk Sau og Geit mener dette er en interessant modell som vil kunne redusere konflikten mellom beitenæring og rovvilt forutsatt at de geografiske områdene blir store. Dersom dette skal bli en ordning som skal kunne aksepteres av de fleste i næringa må man operere med store geografiske områder for å unngå konflikter. Antagelig bør man dele inn etter de rovviltregionene vi har i dag. Da vil rovviltregion 1, være den eneste regionen som konkluderes å skulle være "rovdyrfri" og skal behandles med dagens erstatningsordning, med foreslåtte justeringer. Dersom forvaltningen ser for seg å begrense de geografiske områdene helt ned på beitelagsnivå vil det ikke bli noen mindre konflikter rundt erstatningsordningen enn hva det er i dag. Når en geografisk modell skal utredes må man også ta med momentet om at sonene med en gitt forekomst av rovvilt og uten forekomst av rovvilt må justeres årlig, da rovviltet som kjent har fire bein og beveger seg over store områder.

Vi fraråder imidlertid en nedjustering av satsene for erstatningsbeløpet da vi mener dette er i strid med Naturmangfoldlovens § 19 bestemmelse om full erstatning for tap og følgekostnader for husdyr drept av rovdyr.

Erstatning for alt tap på beite

Norsk Sau og Geit støtter ikke en sammenslåing av erstatningsordningene som ligger under Miljøverndepartementet og Landbruks- og Matdepartementet.

Dyreiers rett til erstatning for rovdyrdrepte husdyr følger av naturmangfoldloven § 19. I 2011 ble det over Miljøverndepartementets budsjett utbetalt 67,6 mill kroner i erstatning for rovdyrdrepte husdyr.

Statens Landbruksforvaltning forvalter en ordning for tap av sau på utmarksbeite som ikke kan dekkes gjennom forsikring eller rovdyrerstatning. Det er i hovedsak i Vestland fylkene det har vært utbetalinger fra ordningen som er finansiert over jordbruksavtalen. Det er i de senere år betalt ut 2-3 mill årlig.

Norsk Sau og Geit mener det er svært viktig at man holder de to erstatningsordningene som eksisterer i dag adskilt. Det er viktig at det skilles mellom tap til rovvilt og katastrofetap som for eksempel skyldes sykdommer som sjodogg og alveld. Norsk Sau og Geit understreker at tap av husdyr til fredet rovvilt skyldes politisk vedtatte naturvernformål om økte bestander av store rovdyr i Norge. Det er derfor prinsipielt riktig at kostnadene for rovdyrdrepte husdyr dekkes over Miljøverndepartementets budsjettområde, og ikke over jordbruksavtalemidler.

Konklusjon

Norsk Sau og Geit mener at dagens erstatningsordning må beholdes og forbedres, denne ordningen bør prøves ut og erfares gjennom en periode på fem år.

Norsk Sau og Geit mener det må arbeides videre med modellen "geografisk differensiert erstatning". Når denne ordningen er grundig utredet, samt at man har kommet opp med konkrete forslag til hvordan ordningen skal avgrenses geografisk, må denne ordningen sendes på høring sammen med erfaringene fra dagens justerte modell som man har kommet med etter fem år.

Norsk Sau og Geit fraråder at satsene for erstatningsbeløpet nedjusteres og mener dette er i strid med Naturmangfoldslovens § 19 bestemmelse om full erstatning for tap og følgekostnader for husdyr drept av rovvilt.

Med hilsen

Ove Ommundsen
styreleder

Lars Erik Wallin
generalsekretær